
1. HÁZIDOLGOZAT

CÍMZETT: SZOCIOLÓGIA
HALLGATÓ: TAKÁCS OTTÓ (ICH1Q6)
DÁTUM: 2006.03.23.

Arra a kérdésre szeretnék, ha nem is válaszolni, de legalábbis ötletekre, véleményekre rámutatni, hogy mik a motivációi azoknak, akik pénzt és fáradságot nem kímélve olyan magas minőségű teljesen ingyenes és szabadon felhasználható szoftvereket készítenek, mint a GNU/Linux operációs rendszer, OpenOffice.org irodai szoftvercsomag vagy mint a PostgreSQL adatbázis kezelő rendszer. Ezen szoftverek komoly versenytársai hasonló funkcionalitású, kinézetű és kemény pénzekért beszerezhető kereskedelmi szoftvereknek.

Mi az, ami arra készíti őket, hogy mások számára készítsenek valamit, amiről később nem mondhatják azt, hogy a sajátjuk, sőt bárki belepiszkálhat, bárki módosíthatja. Bátran választom ezt a témát, hiszen elsődlegesen ez a szakmám (szoftverfejlesztő) és biztos vagyok benne, hogy a munkapszichológia egy érdekes, de legalábbis specializált területéről tudok összefoglalni pár gondolatot.

Akikről beszélünk magukat hackernek magukat. Saját bevallásuk szerint azért készítenek nyílt forrású programokat, mert a szabad szoftver egy életstílus, egy pompás dolog. Az elvakultak kifejezetten a kereskedelmi szoftverek ellen dolgoznak. A Microsoft csak kizsákmányolja az embereket, a kereskedelmi programok gyenge minőséget képviselnek, nem garantálják a program hibájából fakadó veszteségek megtérítését, sőt teljesen elhárítják a felelősséget [2].

Az open source és szabad szoftverek olyan szerződéssel rendelkeznek, amiben feltétel nélkül jogot kell biztosítani arra, hogy a szoftvert bárki módosíthassa és a változatokat továbbadhatja. Természetesen ebbe a teljesen ingyenes használat is bele tartozik.

A fentiek alapján két kérdést tehetünk fel. Az egyik a tulajdonjog kérdése, ami a szerződéssel ellenben valahogy mégis létezik. A másik kérdés a motiváció. Én ez utóbbira szeretnék rámutatni. Ám nem választható e két kérdés el egymástól. Miért is?

A hackereké egy *ajándékozó kultúra*. Van a *parancshierarchián* alapuló társadalom. Itt a szűkös javakat egy központi hatalom osztja szét. Az európai társadalmak túlnyomó többségében *cseregazdálkodáson* alapul. A harmadik modell, ami mindkettőtől jelentősen eltér az ajándékozó kultúra.

Az ajándékozó kultúrák nem a szűkösséghez, hanem a bőséghez alkalmazkodva jönnek létre. Ott alakulnak ki, ahol a létfenntartáshoz szükséges javakból nincs különösebb hiány. Ilyen kultúrája van azon őslakosoknak, akik enyhe éghajlatú, élelemmel bőségesen ellátott területen élnek. Illetve a társadalom azon rétegeiben, ahol a leggazdagabbak helyezkednek el. Ahol bőség van ott nehéz fenntartani a hatalmi viszonyokat. A csere szinte értelmetlen. A gazdag embereknek mindene megvan. Ilyen helyzetben a társadalmi pozíciót nem az határozza meg, mivel rendelkezünk, hanem az, hogy mit osztunk szét. Emiatt adományoznak, általában hatalmas felhajtások és hírverések közepette, a világ leggazdagabbjai.

A hacker kultúra is ilyen. Az informatikai erőforrásokból manapság már nincs hiány. Tárterület, sáv szélesség szinte korlátlan. Ilyen helyzetben a közösség többi tagja előtt szerzett hírnév az igazi cél, az a fokmérő.

Szóval a cél a *hírnév*, illetve az elismerés. Természetesen nem hagyhatjuk figyelmen kívül a mesterember örömét, hogy képessége szerint kiváló munkát ad ki a kezéből. Sajnos ez olyan dolog, amit többen nem tudnak kielégíteni munkahelyükön, hiszen az ottani szoftverek adott esetben több szár fejlesztő több ezer emberévnnyi munkájának toldozott-foltozott gyümölcse. Működik és hasznos, de nem szép, nem elegáns. A mesterembség hajszolása ráadásul nincs is messze a hírnévtől. Mi elégít ki jobban? Az, ha senki sem látja munkánk vagy ha mindenki megcsodálhatja azt. A jól végzett munka hírnevet indukál, a hírnévnek pedig következményei lehetnek, a kereskedelmi világban is.

Miért éri meg a társak elismeréséért küzdeni?

Nyilvánvaló, hogy a jó hírnév elsőrendű jutalom. A hírnév jó módja annak, hogy felhívjuk magunka a figyelmet és együttműködni kész társakat vonzzunk magunkhoz. Sőt egy ajándékozó kultúrában ez az egyetlen mód.

Ebben az esetben a Maslow-féle hierarchia nagyon jó modellt képvisel. Manapság egy informatikusnak minden anyagi java megvan, marad a társas kapcsolat és az elismerés iránti igény. Itt meg kell ragadnom azt, ami már legelső alkalommal szemet szűrt a különböző motivációs elméletek megismerésénél.

Sokszor talákoztam azzal a kijelentéssel, hogy a Maslow-féle motivációs modell elavult, nem tükrözi a világot. Az újabbak jobbak. Ezen állítások csak félig igazak. Egy modell nem rossz, nem elavult, csak egyszerűen másra koncentrálnak, mást kar leírni. A modell egy rendszer. A rendszerek között nincs alá- és fölérendeltség. Az alrendszer, részrendszer csak az egymáshoz való helyzetüket írja le, de szó sincs a fontosságukról. De a mindennapokból is vehetünk egy példát. Az Einstein utáni fizikai modellek sokkal pontosabban leírják a való világ működését, de az autógyárak a mai napig tökéletes elégedettek a klasszikus Newtoni-fizika modelljével.

De vissza az eredeti gondolatfonalra!

Ha az ajándékozó társadalom egy cseregazdasággal vagy parancshierarchiával érintkezik, összefonódik a hírnév oda is átcsapat és általa magasabb rangot szerezhetünk.

Úgy érzem, ha nem is mutattam rá az open source alkalmazások fejlesztőinek minden motivációjára, sikerült egy jó kiindulási alapod adni, ami alapján bárki további kutatásokat indíthat.

[1]http://davidfriedman.com/Academic/Course_Pages/L_and_E_LS_98/Why_Is_Law/Why_Is_Law_Chapter_11.html

[2] <http://www.opensource.org>

[3] <http://www.gnu.org/philosophy/philosophy.html#Motivation>

[4] Raymond, Eric S.: *A katedrális és a bazár*, Kiskapu, Budapest, 2004

[5] Jávor István, Rozgonyi Tamás: *Szervezet és munkaszociológia*, Zsigmond Király Főiskola, Budapest, 2003